

Ministerstwo Sprawiedliwości

Podsekretarz Stanu
Zuzanna Rudzińska - Bluszcz

BK-VII.0520.123.2025
Warszawa, 09 czerwca 2025 r.

Pan

Szymon Hołownia

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 8599 skierowaną do Ministra Sprawiedliwości przez Panią Posłankę Iwonę Karolewską w sprawie tzw. *alienacji rodzicielskiej*, uprzejmie przedstawiam następujące informacje.

Ad 1

W Ministerstwie Sprawiedliwości również dostrzegamy sytuacje, w których jeden z rodziców izoluje dziecko od drugiego rodzica, co może powodować zagrożenie dla dobra dziecka. Dlatego zarówno Departament Spraw Rodzinnych i Nieletnich, jak i Komisja Kodyfikacyjna Prawa Rodzinnego przy Ministrze Sprawiedliwości pracują nad zmianami prawa. Celem przewodnim jest zapewnienie większej efektywności postępowań sądowych o wykonywanie kontaktów z dzieckiem oraz zagwarantowanie respektowania autonomicznej woli dziecka w ich trakcie.

Projekt obejmuje nowelizację przepisów Kodeksu postępowania cywilnego w sprawach o kontakty z dzieckiem, wykonywanie kontaktów z dzieckiem oraz w sprawach o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, w tym także prowadzonych na podstawie Konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę.

Proponowane zmiany mają na celu usprawnienie i przyspieszenie procedury odebrania dziecka od osoby nieuprawnionej oraz pozyskanie narzędzi umożliwiających bezzwłoczne i efektywne przymusowe odebranie dziecka, gdy zobowiązany nie wykonuje nałożonego przez sąd obowiązku. W szczególności rozważana jest zmiana sankcji w postaci nakazu zapłaty sumy pieniężnej płaconej na rzecz uprawnionego rodzica na sankcję w postaci grzywny, która byłaby płacona na rzecz Skarbu Państwa.

Projekt przewiduje także wprowadzenie karalności czynów polegających na niewykonaniu orzeczenia sądowego w przedmiocie odebrania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, ukrywaniu lub na pomaganiu w ukryciu osoby, jak też uporczywym uchylaniu się od realizacji orzeczenia sądowego lub ugody w przedmiocie kontaktów z dzieckiem poprzez dodanie odpowiednich przepisów do Kodeksu wykroczeń. W szczególności, w przypadku stwierdzenia zachowań polegających na niezrealizowaniu obowiązków nałożonych przez sąd w postępowaniu opiekuńczym, analizowane jest wprowadzenie kary ograniczenia wolności albo grzywny.

Działająca przy Ministrze Sprawiedliwości Komisja Kodyfikacyjna Prawa Rodzinnego w opinii z 10 stycznia 2025 roku pozytywnie oceniła ww. propozycję. Równocześnie Komisja przygotowała założenia ogólnej reformy dotyczącej przepisów postępowania wykonawczego w sprawach rodzinnych i opiekuńczych, wśród których zaproponowano karalność (jako przestępstwa) niewykonywania orzeczeń sądu opiekuńczego, która obejmowałaby niewykonanie wydanego przez sąd opiekuńczy orzeczenia albo ugody zawartej przed sądem albo ugody zawartej przed mediatorem, po jej zatwierdzeniu przez sąd – w postaci zagrożenia grzywną, karą ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. Z projektem Komisji można się zapoznać na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości:

<https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/zalozenia-reformy-dotyczacej-przepisow-postepowania-wykonawczego-w-sprawach-rodzinnych-i-opiekunczych>

Druza Komisja działająca przy Ministrze Sprawiedliwości - Komisja Kodyfikacyjna Prawa Karnego w opinii w sprawie penalizacji niewykonania orzeczenia sądu opiekuńczego

negatywnie odniosła się do propozycji kryminalizacji, uznając ją za zbędną, zarówno w formie wykroczenia, jak i przestępstwa. Do końca czerwca 2025 roku planowane jest ustalenie ostatecznej wersji projektu. Poniżej wskazuję link umożliwiający zapoznanie się z treścią opinii Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego w przedmiotowej sprawie:

<https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/opinie-komisji-kodyfikacyjnej-prawa-karnego2>

Niezależnie od przedstawionych planów legislacyjnych resortu, należy podkreślić, że prawo rodzinne zawiera regulacje, które pozwalają na interwencję sądu w przypadku, gdy zagrożone jest dobro dziecka. Zgodnie z art. 109 § 2 i 3 ustawy z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2023 r. poz. 2809 ze zm.), sąd opiekuńczy może wydać każde zarządzenie, jakiego w danych okolicznościach wymaga dobro dziecka, a zatem wynikające z troski o jego prawidłowy fizyczny, ale również i psychiczny oraz duchowy rozwój.

W szczególności sąd może zobowiązać rodziców oraz małoletniego do określonego postępowania, w tym skierować rodziców do placówki albo specjalisty zajmującego się terapią rodzinną czy poradnictwem lub świadczącego rodzinie inną stosowną pomoc z jednoczesnym wskazaniem sposobu kontroli wykonania wydanych zarządzeń. Zobowiązanie rodziców może dotyczyć zarówno działań opiekuńczo-wychowawczych, jak i materialno-bytowych, w tym zdrowotnych. Ochronie dobra dziecka służą również zakazy stosowania przez rodziców wobec dziecka przemocy fizycznej, ale i psychicznej.

Ad 2

Umożliwienie skuteczniejszego egzekwowania wyroków sądowych dotyczących kontaktów dziecka z obojgiem rodziców to jeden z celów zmian, o których mowa wyżej. Dodatkowo warto wskazać, że w Ministerstwie Sprawiedliwości dobiegły końca prace nad stworzeniem wzoru bezpiecznej procedury dotyczącej realizacji przymusowego odebrania dziecka podlegającego władzy rodzicielskiej lub pozostającego pod opieką.

Opracowane wytyczne stanowią efekt ścisłej współpracy różnych resortów i instytucji, m.in. Ministerstwa Edukacji Narodowej, Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Komendy Głównej Policji oraz Krajowej Rady Kuratorów.

Czynność przymusowego odebrania dziecka w celu przekazania go osobie uprawnionej ma na ogół trudny przebieg, wymagający profesjonalnego przygotowania ze strony kuratora sądowego oraz osób, od których kurator zażądał pomocy w realizacji czynności. Stąd narodziła się potrzeba sporządzenia wytycznych, które na podstawie obowiązujących przepisów prawnych wskazują, jak należy przygotować się do tej czynności, by przeprowadzić ją w sposób bezpieczny dla dziecka i pozostałych osób, które są zaangażowane w jej realizację.

W wyniku wielostronnych uzgodnień został sporządzony dokument – wytyczne dla kuratorów sądowych i zalecenia dla psychologów, który podpisano w szerokim gronie sygnatariuszy w siedzibie Ministerstwa Sprawiedliwości 16 kwietnia 2025 roku. Z wytycznymi można zapoznać się na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości:

<https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/nowe-wytyczne-dotyczace-przymusowego-odbierania-dzieci-priorytetem-bezpieczenstwo-i-ochrona-praw-dzieci>

Ad 3

Sędziowie orzekający w wydziałach rodzinnych zobowiązani są do regularnego, cyklicznego podnoszenia kwalifikacji w tym newralgicznym obszarze. Jest to niezbędne dla przeprowadzenia wnikliwej i trafnej oceny sytuacji dziecka przy zachowaniu jego podmiotowości i dbaniu o jego najważniejsze interesy. Tematyka tych szkoleń obejmuje kwestie sytuacji dziecka w konflikcie związanym z rozstaniem rodziców oraz przyczyny trudności w realizacji kontaktów i sposobów rozwiązywania tych trudnych sytuacji.

Zgodnie z art. 82a § 3b ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 334 ze zm.), sędzia orzekający w sprawach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego oraz dotyczących demoralizacji i czynów karalnych nieletnich powinien uczestniczyć, co 4 lata, w szkoleniu i doskonaleniu zawodowym,

w wymiarze co najmniej 10 godzin, organizowanym przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury lub jednostkę podległą Ministrowi Sprawiedliwości albo przez niego nadzorowaną, w celu uzupełnienia specjalistycznej wiedzy i umiejętności zawodowych z zakresu prowadzenia czynności z osobami, które nie ukończyły 18 lat, rozpoznawania symptomów krzywdzenia dziecka i zabezpieczenia interesu dziecka w sytuacji sporu między rodzicami albo opiekunami.

Z informacji przekazanych przez Dyrektora Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury wynika, że w latach 2024-2025 adresatami szkoleń z obszaru, objętego zakresem interpelacji, byli głównie sędziowie orzekający w wydziałach rodzinnych i nieletnich oraz asystenci sędziów orzekających w tych wydziałach, a także zawodowi kuratorzy rodzinni, prokuratorzy i asesory prokuratury zajmujący się sprawami z zakresu prawa rodzinnego i cywilnego.

Mając na uwadze trwające prace nad harmonogramem działalności szkoleniowej Krajowej Szkoły na rok 2026, Minister Sprawiedliwości zgłosił do harmonogramu potrzebę przeprowadzenia szkoleń dotyczących m.in. następującej tematyki:

- „Dziecko w sytuacji rozpadu rodziny i odseparowania od jednego z rodziców”,
- „Piecza naprzemienna w sytuacji ostrego konfliktu rodzicielskiego a kontakty z dzieckiem (konsekwencje opieki naprzemiennej dla sytuacji wychowawczej dziecka, czynniki istotne dla jakości jej funkcjonowania oraz funkcjonowania poznawczego, emocjonalnego i społecznego dziecka)”,
- „Sprawy o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej”.

Odnosząc się do kwestii szkoleń kuratorów, trzeba zaznaczyć, że zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy z 27 lipca 2001 roku o kuratorach sądowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1095, dalej: u.k.s.), podnoszenie kwalifikacji zawodowych w tym uczestnictwo w szkoleniach i innych formach doskonalenia zawodowego należy do obowiązków kuratora zawodowego.

W myśl art. 37 ust. 2 pkt 11 u.k.s., organizowanie szkoleń kuratorów zawodowych w okręgu należy do zakresu działania kuratora okręgowego, natomiast przeprowadzanie

szkoleń kuratorów społecznych należy do obowiązków kierownika zespołu kuratorskiego, na podstawie art. 41 ust. 1 pkt 8 u.k.s. Ustawa o kuratorach sądowych wprowadziła także indywidualną odpowiedzialność kuratorów za rozwój zawodowy, który jest konieczny dla utrzymania wysokich standardów w pracy kuratorskiej.

W zakresie pytania o szkolenia dla pracowników socjalnych wyjaśniam, że zgodnie z przepisami, które regulują organizację pomocy społecznej, zagadnienie to pozostaje w obszarze właściwości Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Z wyrazami szacunku

Zuzanna Rudzińska-Bluszcz
Podsekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/